

Heeminfo-extra nr. 6 september 2020

contact
040 2016669 (secr)
040 2014310 (vz)
secretaris@weerderheemvalkenswaard

Extra Heeminfo-bulletin van september

Half september en nog altijd: coronatijd

Een zonnige week. Het bestuur hoopt dat het de leden ook allemaal nog 'zonnig' bekijken. We houden ons aan de regels. Toch proberen we behoedzaam wat activiteiten op te starten.

Vorige week was de heemkamer al open. Er was bezoek en alles verliep zoals gewenst.

Deze week gaan de eerste werkgroepen weer aan het werk. Zo kunnen we, ook al zijn er geen lezingen, toch iets ondernemen. We houden je op de hoogte. En hou die zon en tijdje vast.

Prinsjesdag

Enkele aanverwant onderwerpen eruit gelicht.

Het wapen van het Koninkrijk der Nederlanden

Vanaf 1815 is dit het Rijkswapen en het wapen van de Koningen der Nederlanden.

Je ziet een leeuw op het schild met in de klauwen een zwaard en (7)pijlenbundel.

De leeuw komt uit het wapen van het Huis Nassau, het zwaard en de pijlenbundel van de Statenleeuw (van de Staten-Generaal tijdens de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden = samenwerking van zeven provincies). Op een lint onder op het wapenschild staat de spreuk 'Je Maintiendrai'.

Wapenspreuk 'Je Maintiendrai'

Sinds stadhouder Willem I de wapenspreuk van het Huis Oranje-Nassau. De spreuk was een 'erfenis' die bij het Prinsdom Oranje hoorde. Daarvoor moet je even naar 'Principauté d'Orange' ofwel 'Prinsdom Oranghien' (later Oranje).

Dit prinsdom is vernoemd naar de plaats Orange, stadje in de Vaucluse, op de linker Rhône-oever, even ten noorden van Avignon.
Het grondgebied van het prinsdom was 279,71 km².

Volgens de 'overlevering' was de eerste graaf van Orange: Willem met de Hoorn, een hoveling van Karel de Grote, die leefde van 752-812 en nog ooit heiligverklaard is geworden.

Dan volgt voor dit graafschap Orange een genealogische ontwikkeling via de geslachten Van de Baux en Chalon Arlay lopen.

De laatste telg van Chalon Arlay gaf de erfenis over aan Reinhart van Nassau-Breda. Die man, 1519-1544, voelde zich vereerd en ging zich 'René van Chalon' noemen. In 1544 overlijdt René van Chalon al. René had bij testament bepaald dat Willem van Nassau, zoon van Willem de Rijke, graaf van Nassau, en Juliana van Stolberg zijn opvolger zou worden.

De elfjarige Willem van Nassau (1533-1584) erfde het prinsdom Orange via de geslachtslijn van zijn vader, met de prestigieuze titel van 'prins' én de lijfspreuk 'Je maintiendray Châlons' (hij hield wel het eigen Nassau-familiewapen aan)

De wapenspreuk veranderde Willem in 'Je Maintiendrai Nassau' en een tijd later werd het 'Je maintiendrai'. Aan het eind van zijn leven maakte hij ervan: 'Je maintiendrai l'honneur, la foy, la loi de Dieu, du Roy, de mes amis et moy'.

Een brief (van Willem van Oranje in 1565) bracht de volgende uitleg:

*'Ik zal handhaven de deugd en adeldom,
Ik zal handhaven de hoogheid van mijn naam,
Ik zal handhaven de eer, het geloof en de wet,
van God, van de Koning, van mijn vrienden en mij.'*

Er is een onderbreking geweest in het wapenspreukgebruik. Tijdens de Republiek (1581-1795) werd de wapenspreuk 'Concordia res parvae crescunt' gebruikt ('Eendracht maakt macht', 'L'union fait la force' in het Frans, tevens de wapenspreuk van België na de Belgische Revolutie in 1830).

Toen het Huis van Oranje in 1815 weer op de voorgrond kwam nam het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden de spreuk van de Oranjes over.

Dat bleef ook na 1830.

Gouden koets, hippomobiel erfgoed

'Je maintiendrai' is nauw verbonden en nadrukkelijk afgebeeld op die hippomobiel uit 1898: de gouden koets.

Op het internet vind je uitgebreide informatie over dit ongelooflijk rijk stukje erfgoed: over de bouw, de versieringen en verwijzingen, alsmede de symbo-

liek ervan. Waardevolle uniciteit voor Nederlanders, nu en in de toekomst. Echte Gouden Eeuw-stijl (Renaissance) ten voeten uit. Je verloochent je aard en geschiedenis als je dit voertuig verbant.

In deze Heeminfo kijken we alleen en globaal naar de beschrijvingen aan de vier rijtuigzijden en de gewraakte afbeelding: 'Hulde der Koloniën'.

De koets in de maak bij Rijtuigfabriek Gebroeders Spijker

Nicolaas van der Waay (1855-1936) tekende ervoor. De vier paneelschilderingen rondom het rijtuig zijn met olieverf op teakhout geschilderd door deze decoratieschilder.

Uitgebeeld zijn: verleden, heden en de toekomst van Nederland door middel van allegorische figuren. Die figuren zijn gekleed in Romeinse gewaden en symboliseren de Hollandse welvaart. Op de panelen zie je ook de Nederlandse Maagd (te vergelijken met bv. Marianne (Fr), Lady Britannia (Eng) en de struise Duitse Germania) centraal; er is geen koningin of verwijzing naar het koningshuis afgebeeld.

Voorzijde 'Toekomst'

De ideale toekomst met optimale sociale voorzieningen. Met o.a. Vrouwe Justitia die hulpbehoevendden beschermt (gewonde werknemer, blinde oudere, een weduwe en enkele wezen). Daarnaast een voorstelling van het onderwijs aan het volk.

Achterzijde

Clio (een van de negen muzen) met het 'Boek van de Tijd', dat vastgehouden wordt door Chronos. Verder afbeelding van: inhuldiging, Mercurius (handel), wapen van Amsterdam, hond (trouw) en het wapen van Nederland, kinderen, afbeeldingen van Amsterdam.

Linkerzijde 'Hulde der Koloniën'

De afbeelding is een eerbetoon van de toenmalige koloniën Oost- en West Indië. De 'Nederlandse Maagd' representeert het 'Nederlandse Gemeenbest' (de schilden beelden dit uit). Voor haar uitgespreid: de huid van een karbouw (teken van grote verering) waarop producten van overzee worden

neergelegd. Rechts van haar: een Oost-Indische vorst met belangrijke bestuurders en autochtone inwoners. Links van onze Maagd: inwoners met producten uit West-Indië. De andere personen op de afbeelding symboliseren de tegenprestatie: het brengen van ontwikkeling/beschaving in ruil voor de giften.

Nicolaas van der Waay putte voor deze uitbeelding inspiratie uit het schilderij 'De koloniën brengen hulde aan de Nederlandse Maagd' van Charles Rochussen (1814-1894). Rochussen schilderde 'geschiedenis' en produceerde met name Gouden Eeuw-kunst (Renaissance).

Rechterzijde 'Hulde van Nederland'

Daar zie je het (toenmalige) heden in Nederland. Gsymboliseerd door een naakt jongetje (jong Holland) dat lelies en rozen strooit aan de voeten van hoofdfiguur 'Nederland-Oranje'.

Aan haar rechterzijde allegorische personificaties van de vrede, het onderwijs, het geloof, de landbouw, de veeteelt, de handel en de nijverheid. Links van haar personificaties van de muziek, de dichtkunst, de wetenschap, het recht en het leger.

Tja

Groeiende preutsheid in de laatste decennia (en/of de pedofiele gevoeligheid) zou ertoe kunnen leiden om de afbeeldingen 'verleden' 'toekomst' en 'hulde van Nederland' te bedekken/verbieden.

Schildering 'Hulde der Koloniën'

Dag van de Brabantse Volkscultuur 17 oktober

'Brabanders die naar het buitenland emigreerden' zullen in de lezingen en de excursie centraal staan. Locatie: Theater De Kring Roosendaal.

Programma begint om 10.00 uur;
15.45 uur afsluiting.

Het ochtendprogramma wordt ook online uitgezonden.

Voor meer informatie en het aanmeldformulier, bezoek:

<https://www.erfgoedbrabantacademie.nl/brabantse-volkscultuur>

Geniet van de zonnige nazomer en doe nog eens iets aan heemkunde.